

Det kan visst vara för sent

Publicerad här den 29 november 2016

INGER ASHING SKA HJÄLPA ungdomar att bryta utanförskapet. Hon är regeringens samordnare för unga som varken arbetar eller studerar. I en intervju i ETC säger hon att man måste fokusera på problemen med avhoppet från gymnasiet. Eleverna som hoppar av anser att de inte har fått det stöd som de behöver. Detta ska åtgärdas. Hon tillägger att det aldrig är för sent. Men det är det.

Beslutsfattarna i skolan verkar ofta vara tondöva för hur åtgärder påverkar elevernas och lärarnas tankar, känslor och motivation. Först nu inser man till exempel hur förödande uppsplittringen av lärarkåren i skickliga/mindre skickliga lärare är för självförtroendet och viljan att anstränga sig för flertalet lärare. Denna okänslighet drabbar också de elever som inte har fått förutsättningar att lyckas i skolan. Att man inte inser hur tidiga graderade betyg påverkar självförtroendet och viljan att anstränga sig för de elever som alltid får de lägsta betygen.

Bokstavs barn och invandrar barn får numera ett särskilt stöd i många skolor. Det är bra. Men elever som av andra skäl inte fått förutsättningar att klara skolan glöms lätt bort. På 1970-talet blev jag klassföreståndare i en klass på den tvååriga distributions- och kontor (DK). Där samlades främst elever med de lägsta betygen från grundskolan. Då fanns inte den betygsspärr till gymnasiet som i år hindrar 18 000 elever att ens påbörja studier i gymnasiet. Tvärtom sökte man i Göteborg upp elever som inte hade sökt till gymnasiet och övertalade dem att börja på någon kortare yrkesinriktad linje. De flesta hamnade då på DK eller på den tvååriga sociala linjen.

Vid terminsstarten testades elevernas språkförståelse på min skola. Av maximala 70 poäng fick musikklassens elever 65 poäng i genomsnitt, medan eleverna i min DK-klass fick 30 poäng. I min klass fanns inga invandrade eller psykiskt handikappade barn.

Vad Ashing inte nämner i intervjun är att så många elever genom betygsspärren inte ens får chansen att komma in på något nationellt gymnasieprogram. Eller att detta gäller hela 42 procent av de barn som har lågutbildade föräldrar, det vill säga elever som inte från hemmet har fått med sig det språk och det stöd som de behövt för att lyckas i skolan. Det är elever som har svårt att följa med i undervisningen. Som i nio år långleds under lektioner som de inte

kan följa med i. Som misslyckas på proven. Som klandras av både lärare och föräldrar för att de inte kan »rycka upp sig«.

Dessa elever har förlorat både självförtroende och framtidstro när de lämnar skolan och hamnar i utanförskap. Där kan de lätt hamna i drogberoende, kriminalitet, prostitution, spelberoende eller religiös fanatism. Att de blir hatiska mot det samhälle som inte har gett dem någon chans är inte att förvåna sig över. Inte heller att en del av dem i protest bränner bilar och kastar stenar mot ambulanser.

Det borde vara en självklarhet att man inte ska ge eleverna grade-rade betyg. Betyg som leder till att de mår sämre, lär sig sämre och att många av dem förlorar självförtroendet, lusten att lära sig och framtidstron. Lika självklart är att man måste ta bort den betygsspärr som hindrar elever från att gå i gymnasiet.

Det borde också vara en självklarhet att man liksom tidigare låter alla mindre studiemotiverade elever välja en kortare yrkesutbildning. Att de där slipper läsa ämnen som de har misslyckats i eller tröttnat på redan i grundskolan såsom matematik och historia. Det är en myt att alla elever behöver kunna så mycket mera matematik i framtiden. Eller att alla elever behöver förberedas för högskolestudier. Det räcker att googla på SCB:s yrkesregister över de 30 största yrkena 2014 för att inse att det är mycket få elever som behöver kunna någon avancerad matematik eller ha någon högskoleutbildning för att klara sina jobb i framtiden.

Det allra mest självklara borde vara att redan i förskolan sätta in de åtgärder som behövs för att alla elever ska få de förutsättningar som de behöver för att lyckas i skolan. När de väl har misslyckats under nio långa år i grundskolan är det för sent. Då har deras självförtroende knäckts och deras lust att lära sig vidare försvunnit.

Det som nu krävs är tester för att tidigt upptäcka de elever som behöver kompensation. Att dessa redan i förskolan får den hjälp av speciallärare och förskollärare som de behöver. Att de får gå i små barngrupper. Men detta kräver resurser. Resurser som politikerna inte vill ge. Man låter snålheten bedra visheten. De som får betala för detta är inte bara de elever som råkar illa ut i livet. Det är också den allmänhet som drabbas av större otrygghet. Och inte minst det samhälle som drabbas av betydande kostnader för rättsapparaten, för sjukvården och för skadegörelse.